

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 280/08-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti A. J., L., zastúpenej advokátom JUDr. J. V., N., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01, za účasti Okresného súdu Nitra, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Nitra **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. A. J. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk [slovom štyridsaťtisíc slovenských korún (1 327,76 EUR)], ktoré jej je Okresný súd Nitra p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nitra je p o v i n n ý uhradiť A. J. trovy konania v sume 10 098 Sk [slovom desaťtisícdeväťdesiatosem slovenských korún (335,19 EUR)] na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. V., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 280/08 z 11. septembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. J. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je odporkyňou v 3. rade v konaní o úhradu dlžnej sumy z poskytnutej pôžičky, ktoré začalo podaním návrhu Slovenskej sporiteľne, a. s. (...) (ďalej len „navrhovateľka“), z 27. júna 2000 na vydanie platobného rozkazu.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľka v sťažnosti domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, súčasne žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v označenom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal jej finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk, ako aj úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 1269/08 doručeným ústavnému súdu 20. októbra 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Na Okresnom súde v Nitre prebieha konanie v právnej veci navrhovateľa: Slovenská sporiteľňa, a. s. (...) proti odporcom: 1.) R. K., 2.) V. K., 3.) A. J., zastúpená JUDr. J. V., N., o zaplatenie 15 049,- Sk s príslušenstvom, ktoré nie je doposiaľ právoplatne ukončené.

Vec nie je skutkovo a právne náročná, predmetom sporu je zaplatenie dlžnej sumy -pôžičky, ktorú navrhovateľ poskytol odporcom v 1. a 2. rade. Odporkyňa v 3. rade vystupuje v konaní na strane odporcu ako ručiteľka.

Súd vo veci konal priebežne. K narušeniu plynulosti konania došlo v období od februára 2004 do decembra 2005, v dôsledku opakovanej zmeny zákonného sudcu. Vo februári 2004 nastúpila na súd nová sudkyňa JUDr. M. M., ktorá prevzala celé oddelenie 17 C s počtom 140 nevybavených a 126 nerozhodnutých vecí. V prevzatých veciach nemohla začať konať ihneď, pretože sa musela s nimi oboznámiť a v každej veci naštudovať právnu problematiku.

S ohľadom na okolnosti, za ktorých došlo k narušeniu plynulosti konania, považujeme prietahy za vzniknuté z objektívnych dôvodov na strane súdu, v dôsledku zmeny zákonného sudcu.

Odporcovia v 1. a 2. rade nepreberali zásielky, nebolo možné zistiť ich pobyt, kde sa zdržiavajú, čo bolo jednoznačne príčinou, že konanie trvá od roku 2000 a nie je ho možné ukončiť. Odporcovia v 1. a 2. rade svoj záväzok voči navrhovateľovi v plnom rozsahu uznávajú, čo potvrdili aj v priebehu konania, dokonca uzavreli s navrhovateľom splátkový kalendár, ktorý však nedodržiavajú. K neukončeniu konania prispieva aj právny zástupca odporkyne v 3. rade, ktorý síce poukazuje na dlhotrvajúci stav právnej neistoty odporkyne v 3. rade a považuje spor za skutkovo a právne jednoduchý, avšak po prevzatí

zastúpenia odporkyne v 3. rade sám 2 krát požiadal súd o odročenie pojednávania a na pojednávaniach od 17. 3. 2008 sústavne navrhuje doplnenie dokazovania a namieta rôzne skutočnosti v súvislosti so zabezpečením dôkazov, ktoré sám navrhoval (zmluvy o postúpení pohľadávok, zmluvy o mandátnej správe). Po podaní sťažnosti na Ústavný súd SR sa už ani raz pojednávania nezúčastnil. Odporkyňa v 3. rade sa za celé konanie zúčastnila pojednávania iba 1 krát (dňa 25. 10. 2006), na ostatné pojednávanie sa nedostavovala. Na pojednávanie dňa 13. 10. 2008 bolo doručené ospravedlnenie odporkyne v 3. rade s tým, že nesúhlasí s pojednávaním v jej neprítomnosti a na pojednávanie sa nedostavil ani jej právny zástupca, pričom súd by mohol vec už rozhodnúť, pokiaľ by tomu nebránili procesné prekážky. Preto sa javí, že zo strany odporcov v 1. a 2. rade, ako aj zo strany právneho zástupcu odporkyne v 3. rade ide iba o účelové oddialenie rozhodnutia súdu.“

Na vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti reagovala sťažovateľka podaním jej právneho zástupcu zo 14. novembra 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«1.) Odporca v tomto svojom vyjadrení potvrdil moje tvrdenia o tom, že vec Okresného súdu Nitra č. k. 17 C 236/01 nie je skutkovo a právne zložitá. I napriek tomu prebiehalo konanie v tejto veci u odporcu odo dňa 27. 6. 2000 do súčasnosti t. j. po dobu 8 rokov a 4 mesiace, čo je neprimerane dlhá doba. Odporca do dnešného dňa vo veci právoplatne nerozhodol a budúci termín pojednávania vo veci je nariadený na termín 24. 11. 2008 o 9.00 hod. na Okresnom súde Nitra.

2.) Zo skutočností uvedených v bode 2 vyjadrenia odporcu je zrejmé, že odporca sa domnieva, že množstvom neučelných úkonov vykonaných vo veci Okresného súdu Nitra č. k. 17 C 236/01 ospravedlní svoju nečinnosť v tejto veci. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 10/98 na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy nestačí, aby sa vec prerokovala prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet, ale na odstránenie stavu právnej neistoty je potrebné vydať právoplatné súdne rozhodnutie. To odporca do dnešného dňa neurobil, pretože 2 rozsudky vydané odporcom v tejto veci (zo dňa 13. 12. 2001 a zo dňa 1. 3. 2007) boli vždy zrušené Krajským súdom v Nitre pre závažné procesnoprávne pochybenia. Z obsahu spisu odporcu je zrejmé, že odporca iba formálne vykonával úkony na zistenie miesta pobytu odporcov v 1. a 2. rade

(R. K. a V. K.) bez toho, aby sa riadne zaoberal obsahom došlých správ.

3.) Potvrdzujem vyjadrenie odporcu, že konanie vo veci Okresného súdu Nitra č. k. 17 C 236/01 nebolo prerušené počas 8 rokov trvania tohto konania.

Skutočnosť, že nová sudkyňa JUDr. M. M. po svojom nástupe prevzala „140 nevybavených a 126 nerozhodnutých vecí“ je zapríčinená nesprávnou činnosťou vedenia Okresného súdu Nitra, ktoré nezabezpečilo plné personálne obsadenie Okresného súdu Nitra. Táto skutočnosť nemôže byť na moju ujmu a ani na ujmu iných účastníkov konaní na Okresnom súde Nitra. Naviac dňa 16. 2. 2004 t. j. v deň kedy sa zákonnou sudkyňou v tejto veci stala JUDr. M. M. mal tento spis iba cca 90 strán a keďže ide o skutkovo a právne jednoduchú vec, jeho naštudovanie nemohlo byť časovo náročné.

Zákonnou povinnosťou sudkyne JUDr. M. M. bolo, aby ako zákonná sudkyňa vo všetkých pridelených veciach konala plynulo bez zbytočných prieťahov a aby upozornila predsedu Okresného súdu Nitra na neprímeraný počet pridelených vecí, ak zjavne hrozilo že ich nemôže vybaviť bez zbytočných prieťahov. Vo vyjadrení odporcu sa neuvádza nič o tom, že by sudkyňa JUDr. M. M. takto postupovala v tejto veci. Za prácu sudcov a za riadne plnenie ich povinností je vo vzťahu k účastníkovi konania zodpovedný vždy Okresný súd Nitra t. j. odporca.

Prvoradou povinnosťou sudkyne JUDr. M. M. bolo organizovať procesný postup v konaní tak, aby sa odstránil stav právnej neistoty, čo neurobila.

Je pravdou tvrdenie odporcu, že môj advokát JUDr. J. V. za obdobie viac ako 2 roky, ako trvá jeho právne zastúpenie mojej osoby už 2x požiadal Okresný súd Nitra o odročenie pojednávania, ale to neznamena že zapríčinil prieťahy v konaní. Je mojím právom žiadať odročenie pojednávania, ale Okresný súd Nitra nebol povinný týmto mojím žiadosťami vyhovieť. Skutočnosť, že Okresný súd Nitra vyhovel týmto mojím žiadosťami svedčí o tom, že ich považoval za dôvodné.

Je pravdou, že môj advokát JUDr. J. V. opätovne navrhuje vo veci doplnenie dokazovania v záujme predídania ďalšiemu zrušeniu rozsudku Okresného súdu Nitra odvolacím súdom. Je úlohou súdu rozhodnúť, ktoré dôkazy súd vykoná a ktoré moje návrhy resp. návrhy ostatných účastníkov konania na vykonanie dokazovania súd zamietne. Využitie môjho zákonného práva navrhnúť dôkazy nie je možné pokladať za zapríčinenie prieťahov konaní, pretože o vykonaní alebo nevykonaní dôkazov nerozhodujú účastníci

konania a ani ich právni nástupcovia, ale rozhoduje o tom súd.

Ja, navrhovateľka som sa zúčastnila pojednávania konaného dňa 25. 10. 2006, na ktorom som bola vypočutá. Z mojej neúčasti na predchádzajúcich pojednávaniach som sa ospravedlnila z finančných dôvodov, pretože som nezamestnaná a nemám finančné prostriedky na cestu na pojednávania na Okresný súd Nitra. Na pojednávaní konanom dňa 25. 10. 2006 som ospravedlnila moju neúčasť na budúcich pojednávaniach vo veci, čo sudkyňa JUDr. M. M. akceptovala s tým, že ak by bola moja účasť na pojednávaní nutná, zašle mi osobitné predvolanie. Môj advokát JUDr. J. V. na každom pojednávaní ospravedlnil moju neúčasť na pojednávaní a súd vždy pojednával v mojej neprítomnosti. V dôsledku mojej neúčasti na pojednávaniach preto nedošlo k odročeniu pojednávania. Odo dňa 25. 10. 2006 do súčasnosti mi bolo doručené iba predvolanie na pojednávanie nariadené na deň 24. 11. 2008, ktoré sa ešte neuskutočnilo.

Na základe týchto skutočností v celom rozsahu trvám na mojej sťažnosti zo dňa 10. 9. 2006 podľa článku 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky proti odporcovi a žiadam, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vydal nález, ktorým mojej ústavnej sťažnosti v celom rozsahu vyhovie.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 236/01 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

Konanie vo veci začalo 27. júna 2000, keď bol okresnému súdu doručený návrh navrhovateľky na vydanie platobného rozkazu proti štyrom odporcom, pričom odporkyňa v 3. rade je sťažovateľkou v konaní vedenom ústavným súdom.

Okresný súd 28. júna 2000 vydal platobný rozkaz, proti ktorému sťažovateľka podala 15. augusta 2000 odpor. Odporcom v 1., 2. a vo 4. rade sa platobný rozkaz nepodarilo doručiť.

Od augusta 2000 do 2. júla 2001, keď okresný súd platobný rozkaz zrušil, vykonával iba úkony spojené so zisťovaním pobytu odporcov v 1., 2. a vo 4. rade.

Uznesením z 26. novembra 2001 okresný súd ustanovil opatrovníka odporcom v 1. a 2. rade.

Na pojednávaní uskutočnenom 13. decembra 2001 okresný súd rozsudkom zaviazal odporcov v 1., 2. a 3. rade zaplatiť navrhovateľke spoločne a nerozdielne sumu 21 233,90 Sk so 6 %-ným úrokom od 16. júna 2000 do zaplatenia a voči odporcovi vo 4. rade, ktorý medzičasom zomrel, konanie zastavil. Písomné vyhotovenie rozsudku navrhovateľka prevzala 8. februára 2002, sťažovateľka 13. februára 2002 a 6. februára 2002 opatrovník ustanovený odporcom v 1. a 2. rade.

Po podaní odvolania sťažovateľkou 28. februára 2002 okresný súd 8. apríla 2002 predložil súdny spis na rozhodnutie Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“), ktorý uznesením sp. zn. 8 Co 141/02 z 27. júna 2002 rozsudok okresného súdu z 13. decembra 2001 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Pojednávanie uskutočnené 10. septembra 2002 bolo pre neprítomnosť všetkých odporcov odročené na neurčito s tým, že bude zisťovaný pobyt odporcov v 1. a 2. rade. Od septembra 2002 do júla 2003 okresný súd žiadal, resp. urgoval zistenie pobytu odporcov v 1. a 2. rade na príslušnom obvodnom oddelení Policajného zboru.

Okresný súd 2. októbra 2003 pridelil vec na prerokovanie a rozhodnutie novej zákonnej sudkyňi a 16. februára 2004 ďalšej zákonnej sudkyňi, ktorá až 20. decembra 2005 dala pokyn na zisťovanie pobytu odporcov v 1. a 2. rade.

Okresný súd 3. apríla 2006 nariadil termín pojednávania na 12. jún 2006, ktoré sa neuskutočnilo, a následne ešte trikrát (31. mája 2006, 27. jún 2006 a 16. august 2006) sa pojednávania z rôznych dôvodov zrušili, resp. sa neuskutočnili. Všetci účastníci konania boli prítomní až na pojednávaní 25. októbra 2006. Na tomto pojednávaní okresný súd zrušil uznesenie o ustanovení opatrovníka odporcom v 1. a 2. rade a vypočul týchto odporcov, ako aj sťažovateľku.

Navrhovateľka podaním z 20. novembra 2006 požiadala, aby okresný súd pripustil vstup dedičov do konania po zosnulej odporkyňi.

Okresný súd pojednávanie uskutočnené 29. novembra 2006 odročil na 29. január 2007 s tým, aby právna zástupkyňa navrhovateľky odstránila nedostatky podania – doplnenia návrhu z 22. novembra 2006.

Následne sa uskutočnili dve pojednávania (29. januára 2007 a pojednávanie 27. februára 2007, ktoré bolo odročené na 1. marec 2007 za účelom vyhlásenia rozsudku). Proti rozsudku sťažovateľka podala odvolanie a súdny spis bol 27. apríla 2007 predložený na rozhodnutie krajskému súdu.

Krajský súd uznesením z 15. novembra 2007 rozsudok okresného súdu z 1. marca 2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Po výzve z 24. januára 2008 okresný súd nariadil pojednávanie na 17. marec 2008, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na 14. máj 2008 s tým, že právna zástupkyňa navrhovateľky bola pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty vyzvaná, aby najneskôr do 25. apríla 2008 predložila aktualizáciu dlžnej sumy.

Pojednávanie uskutočnené 26. mája 2008 okresný súd odročil na 18. jún 2008 s tým, že právna zástupkyňa navrhovateľky predloží požadované doklady.

Pojednávanie uskutočnené 11. augusta 2008 bolo odročené na 10. september 2008 a na základe žiadosti právneho zástupcu sťažovateľky bol nariadený nový termín pojednávania na 19. september 2008. Toto pojednávanie sa neuskutočnilo pre neúčast' účastníkov konania, ktorí nemali vykázané doručenie predvolania.

Ostatným úkonom vo veci bolo odročenie pojednávania z 13. októbra 2008 na 24. november 2008 z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľky.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade

so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o úhradu pohľadávky (dlžnej sumy z poskytnutej pôžičky) tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich po právnej ani skutkovej stránke hodnotiť ako zložité. Totožný názor vyslovil aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd neakceptuje argumenty okresného súdu uvedené v jeho vyjadrení k sťažnosti, že k priet'ahom v konaní prispel aj právny zástupca sťažovateľky tým, „že dvakrát požiadal o odročenie pojednávania a na pojednávaniach sústavne navrhuje doplnenia dokazovania a namieta rôzne skutočnosti so zabezpečením dôkazov“. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že realizácia všetkých relevantných procesných prostriedkov sťažovateľkou, resp. jej právnym zástupcom použitých na presadzovanie svojich práv a záujmov v konaní, ktoré sú v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, nemôže byť v súvislosti s predĺžením konania pripísaná na ťarchu sťažovateľky. Ústavný súd to však zohľadňuje v súvislosti s rozhodovaním o priznaní finančného zadosťučinenia.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v konaní.

Z predloženého súdneho spisu a z vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil, že okresný súd bol v doterajšom priebehu konania bez relevantných dôvodov úplne nečinný od 2. októbra 2003, keď bol spis pridelený novej zákonnej sudkyni, do 20. decembra 2005,

keď ďalšia zákonná sudkyňa, ktorej bol spis následne pridelený, dala pokyn na zisťovanie pobytu odporcov v 1. a 2. rade, čo predstavuje úplnú nečinnosť v rozsahu dvoch rokov a viac ako dvoch mesiacov.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sám uznal „*narušenie plynulosti konania v období od februára 2004 do decembra 2005*“.

Okrem nečinnosti však okresný súd postupoval v konaní aj neefektívne a nesústredene, čoho dôkazom sú rozhodnutia krajského súdu, ktorými boli v napadnutých častiach zrušené rozsudky okresného súdu z 13. decembra 2001 a z 1. marca 2007 a vec bola vrátená v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie prvostupňovému súdu.

V odôvodnení uznesenia krajského súdu sp. zn. 8 Co 141/02 z 27. júna 2002 sa okrem iného uvádza:

„Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O. s. p. ...) prejednal vec v medziach odvolania (§ 212 ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné podľa ust. § 221 ods. 1 písm. b, c) O. s. p. zrušiť pre procesné pochybenie súdu prvého stupňa a čiastočnú nepreskúmateľnosť jeho rozhodnutia.

Procesné pochybenie súdu prvého stupňa spočíva v tom, že vo veci konal bez odporcov v 1. a 2. rade, ktorým ustanovil opatrovníčku bez splnenia zákonných podmienok (čím im odňal možnosť konať pred súdom), pričom obaja sa zdržujú na adrese Nitra, Lesná 2 (12. poschodie) a odporca v 1. rade prišiel i na odvolacie pojednávanie. Nedostatočná pozornosť bola venovaná i žalobnému petitu (solidarita odporcov nezdôvodnená a nejednoznačne vyjadrená), pričom solidarita odporcov nebola zdôvodnená ani v rozsudku, ktorého právne zdôvodnenie nezodpovedá zneniu zmluvy o pôžičke a dobe jej uzatvorenia.

V ďalšom konaní preto súd prvého stupňa odporcov v 1. a 2. rade vypočúje ako účastníkov konania, vykonané nimi označené dôkazy a až potom vo veci (vrátane trov celého konania) znova rozhodne a svoje nové rozhodnutie i zákonným spôsobom odôvodní.“

V odôvodnení uznesenia krajského súdu sp. zn. 8 Co 100/2007 z 15. novembra 2007, ktorým v napadnutej časti a v časti náhrady trov konania bol zrušený rozsudok okresného súdu sp. zn. 17 C 236/2001 z 1. marca 2007, sa okrem iného uvádza:

„Vychádzajúc z charakteru prejednávanej veci a ustanovenia § 212 ods. 2 písm. c) OSP mal odvolací súd za to, že je potrebné v dôsledku odvolania odporkyne v 3. rade zrušiť rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých častiach vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania. Je potrebné prisvedčiť odporkyňu v 3. rade, že v zmysle § 54 ods. 1 OZ platného v čase uzatvárania zmluvy o pôžičke doposiaľ nedošlo ku výzve zo strany navrhovateľa ako veriteľa voči odporcom v 1) a 2) rade, ako dlžníkom na splatenie dlhu. Ručiteľova povinnosť dlh splniť vo vzťahu k veriteľovi nastáva až po tejto výzve. Keďže doposiaľ nebola odporcom v 1. a 2. rade ako dlžníkom doručená ani žaloba, nie je možné platne vymáhať dlh od ručiteľa.

Súd prvého stupňa preto v prvom rade odstráni tento procesný nedostatok a v zmysle § 114 ods. 2 OSP doručí návrh s jeho zmenami na začatie konania odporcom v 1. a 2. rade. Až následne sa môže vecne zaoberať s vecou z hľadiska povinnosti odporcov uhradiť navrhovateľovi dlžnú sumu.

Pokiaľ odporkyňa v 3. rade namietala vo svojom odvolaní, že súd prvého stupňa nevykonala na pojednávaní dôkazy, o ktoré svoje rozhodnutie vychádzajúc z jeho odôvodnenia oprel, je táto jej námietka dôvodná. Je pravdou, že z obsahu zápisnice o pojednávaní zo dňa 27. 2. 2007 nebol vykonaný dôkaz oboznámením dokladov o čerpaní pôžičky z č. l. 190 až 207, ako to následne v písomnom vyhotovení rozsudku v jeho dôvodoch súd konštatuje.

K námietke odporkyne v 3. rade, že napadnuté výroky rozsudku súdu prvého stupňa neobsahujú dobu, dokedy majú odporcovia v 1. a 3. rade zaplatiť navrhovateľovi dlžné sumy, je potrebné uviesť toľko, že v zásade platí § 160 ods. 1 OSP, podľa ktorého ak súd uložil v rozsudku povinnosť, je potrebné ju splniť do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; súd môže určiť lehotu dlhšiu alebo určiť, že peňažné plnenie sa môže vykonať v splátkach, ktorých výšku a podmienky zručnosti určí. V časti tretieho výroku napadnutého rozsudku je potom zrejmé, že túto povinnosť si majú odporcovia a splniť v lehote zákonnej, t. j. do 3 dní.

V danej veci však súd prvého stupňa vo veci samej povolil odporcom v 1. a 2. rade zaplatiť dlžnú sumu v mesačných splátkach po 1.000,- Sk až do úplného zaplatenia dlhu pod

stratou výhody splátok, bez uvedenia počiatku splácania dlhu. V nadväznosti na to potom povinnosť odporkyne v 3. rade zaplatiť dlh navrhovateľovi v zmysle prvej časti výroku napadnutého rozsudku v zákonnej lehote do 3 dní je neprijateľná. Súd nemôže splatnosť dlhu určiť jednému z odporcov iným termínom ako je to u ostatných odporcov. Takto uložená povinnosť odporcom zaplatiť navrhovateľovi dlžnú sumu s rôznou lehotou splatnosti je nevykonateľná.“

Ústavný súd nemohol akceptovať obranu okresného súdu uvedenú vo vyjadrení k sťažnosti z 13. októbra 2008 založenú na tom, že došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu a nová sudkyňa prevzala veľký počet nevybavených a nerozhodnutých vecí, čo spôsobilo narušenie plynulosti priebehu konania. V tejto súvislosti ústavný súd už vyslovil, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 73/07, IV. ÚS 127/08).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd hodnotiac postup okresného súdu dospel k záveru, že okresný súd jednak neefektívnym postupom, ale tiež svojou nečinnosťou zapríčinil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 236/01 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 200 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti, kde poukázala najmä na to, že konanie prebieha už viac ako osem rokov, a tým, že nie je dosiaľ právoplatne skončené, trvá neúmerne dlho stav jej právnej neistoty.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 17 C 236/01, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk (1327,76 EUR) za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. V. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie s'ťažnosti a vyjadrenie k s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 176 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 3 x 190 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 10 098 Sk (335,19 EUR).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. novembra 2008